

PLITVIČKA JEZERA

NACIONALNI PARK (1949-1999)

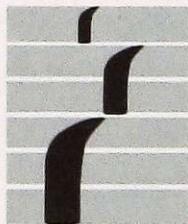

UNESCO

SVJETSKA BAŠTINA
UNESCO 1979.

DRUŠTVO ZA ZAŠTITU PLITVIČKIH JEZERA - ZAGREB
ZNANSTVENI SIMPOZIJ O ZAŠTITI PLITVIČKIH JEZERA

50 GODINA NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA

ZAGREB, prosinac 2000.

PLITVIČKA JEZERA - čovjek i priroda II.

NAKLADNIK: DRUŠTVO ZA ZAŠTITU PLITVIČKIH JEZERA - ZAGREB

ZA NAKLADNIKA: PETAR VIDAKOVIĆ

REDAKCIJSKI ODBOR: Akademik prof. dr. Milan Meštrov,
Dr. sc. Petar Vidaković,
Josip Movčan, dipl. inž.,
Predrag Čudina, prof.

TEHNIČKI UREDNIK: Eva Azinović

FOTOGRAFIJE: NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA
DRUŠTVO ZA ZAŠTITU PLITVIČKIH JEZERA

TISAK: ART STUDIO AZINOVIC - ZAGREB

ISBN: 953-98122-2-4

NOVČANU POTPORU DALI SU:

ZAKLADA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI - ZAGREB.

HRVATSKA TURISTIČKA ZAJEDNICA - ZAGREB

POKROVITELJ ZNANSTVENOG SIMPOZIJA
HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI - ZAGREB
RAZRED ZA PRIRODNE ZNANOSTI

POČASNI ODBOR

Akademik Ivo Padovan,
predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Marko Blažević	prof. dr. Šime Meštrović
Župnik Josip Bogović	Miho Miljanić
Dragutin Böhm	dr. sc. Oto Mojzeš
mr. sc. Niko Bulić	dr. sc. Jurica Pavelić
Slavko Degoricija	prof. dr. Željko Poljak
Ante Frković	prof. dr. Branimir Prpić
Ivica Gaži	prof. dr. Nikola Ružinski
Ivan Herak	akademik Jakov Sirotković
mr. sc. Milivoj Kujundžić	Mario Zmajević

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Dr. sc. Petar Vidaković,
predsjednik Društva za zaštitu Plitvičkih jezera

Predrag Čudina	Josip Matek
Stjepan Dujmović	akademik Milan Meštrov
Trajko Grkovski	Vinko Mladineo
mr. sc. Slobodan Kaštela	Josip Movčan
akademik Dušan Klepac	Mirko Radenović
Marinko Maradin	Matija Salaj
prof. dr. Mirko Marković	Ivan Sertić
prof. dr. Srđan Marković	prof. dr. Boris Vukonić

SADRŽAJ

Dr. sc. Petar Vidaković	
Uvodna riječ	10
Akademik Milan Meštrov	
Ekološko-znanstveni doprinos zaštiti plitvičkog prostora - poligon za istraživanja stanišne i biološke raznolikosti	12
Akademik Dušan Klepac	
Uredenje šuma u NP Plitvička jezera od prvih početaka do današnjega dana	19
Dr. sc. Bogomil Obelić,	
Dr. sc. Nada Horvatinčić,	
Dr. sc. Ines Krajcar-Bronić	
Fizikalno-kemijska i izotopna istraživanja vode i sedre u Nacionalnom parku Plitvička jezera	25
Dr. sc. Petar Vidaković	
Pedeset godina gospodarenja i turističkog razvoja NP Plitvička jezera	37
- Prostorno-turistička valorizacija do danas i budući razvoj Nacionalnog parka	39
- Gospodarska i turistička dostignuća, upravljanje i organizacija, njihov utjecaj na očuvanje prirode u Nacionalnom parku	65
Dipl. inž. šum. Josip Movčan	
Dugoročna vizija suvremene organizacije sustava posjećivanja Nacionalnog parka Plitvička jezera	111
Dipl. inž. Dragutin Böhm	
Regresije u akvatoriju Nacionalnog parka Plitvička jezera	133
Prof. dr. Srđan Marković	
Utjecaj NP Plitvička jezera na regionalni razvitak turizma u Lici	139
Prof. dr. Boris Vukonić	
Plitvička jezera - premijerna turistička destinacija u svjetskom sustavu zaštićenih prirodnih cjelina	145
Dipl. inž. Srećko Bošnjak	
Operativni kompleks zaštite i uređenje pejzaža NP Plitvička jezera	157
Prof. Predrag Čudina	
Domovinski rat na Plitvičkim jezerima i njegove posljedice	161

Dipl. iur. Vinko Mladineo

Nacionalna i međunarodnopravna regulativa u području zaštite nacionalnih parkova i primjena tih propisa u Nacionalnom parku "Plitvička jezera" 169

ZNANSTVENI SIMPOZIJ O ZAŠTITI PLITVIČKIH JEZERA

Održan 24. studenoga 1999.

PREPORUKE SIMPOZIJA 184

IZBOR IZ ZNANSTVENE PLITVIČKE ANTOLOGIJE 187

Istaknuti znanstvenici 189

Akademik Branimir Gušić

Namjesto uvoda 191

Akademik Ivo Pevalek

Biodinamika Plitvičkih jezera i njezina zaštita, "Zaštita prirode", Glasnik Povjerenstva za zaštitu prirode i očuvanje prirodnih spomenika pri Kr. banskoj upravi Savske Banovine, Zagreb 1938. str. 40-60. 193

Akademik Josip Roglić

Morfološke posebnosti Nacionalnog parka Plitvička jezera - Čovjek priroda, 1974. 207

Akademik Ante Polšak

Geološki aspekti zaštite Plitvičkih jezera - Čovjek i priroda, 1974. 226

Akademik Branimir Gušić

Čovjek i zaštita Plitvičkih jezera - Čovjek i priroda, 1974. 237

ZNANSTVENI SIMPOZIJ O ZAŠTITI PLITVIČKIH JEZERA ODRŽAN

na Plitvičkim jezerima od 3. do 5. listopada 1974.

(ZAKLJUČCI) 251

UVODNA RIJEČ

Dopustite da vas sve u ime "Društva za zaštitu Plitvičkih jezera" srdačno pozdravim i zahvalim na časti koju ste svojom prisutnošću ukazali Društvu i Plitvičkim jezerima. Zahvaljujem Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti i njezinu predsjedniku, akademiku Ivi Padovanu, na pokroviteljstvu nad današnjim Simpozijem, koji se održava u vremenu kada je pomoć Plitvičkim jezerima veoma važna.

HAZU se više od stotinu godina bavi Plitvičkim jezerima i zahvaljujući njoj i njezinim vrijednim članovima, priroda je očuvana od devastacije, uspostavljena je zaštitarska i turistička ravnoteža. Posebno ovdje ističem simpozij održan 1974. pod pokroviteljstvom HAZU (tada JAZU) i odluke prihvaćene na njemu, koje su imale prijelomnu važnost za zaštitu i očuvanje plitvičkog prirodnog fenomena.

Te je 1974. godine Akademija odigrala povijesnu ulogu u razvoju Nacionalnog parka Plitvička jezera, ne dopustivši da prednost pred znanstvenim načelima u upravljanju njime preuzmu kratkoročni i ograničeni politički interesi. Slobodno možemo tvrditi da se bez njezine uloge, Plitvička jezera nikada ne bi razvila u nacionalni park svjetskog ugleda.

Akademija je djelovala u onom duhu koji je u 19. stoljeću i doveo do afirmacije Plitvičkih jezera i osnutka **Društva za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih jezera i okolice u Hrvatskoj**. Kako je ono rođeno u Akademijinu ozračju, osjećam potrebu da vam ukratko nešto kažem o njemu jer se, iako je utemeljeno prije više od stotinu godina, o njemu malo zna u javnosti.

Akademik Gustav Janeček pozvao je u jesen 1890. desetak hrvatskih rodoljuba na večeru u svoj stan, te im pritom predložio da osnuju **Društvo za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih jezera i okolice u Hrvatskoj**, što je oduševljeno prihvaćeno. Rješenjem Zemaljske vlade, od 20. listopada 1893. potvrđena su Pravila Društva. Prva njegova osnivačka skupština održana je 21. prosinca 1893. u Zagrebu i tom je prilikom izabran Upravni odbor, a za predsjednika je izabran **grof Ladislav Pejačević, bivši hrvatski ban**, za prvog potpredsjednika Gustav Janeček, za drugog potpredsjednika grof Miroslav Kulmer, za tajnika Levin pl. Horvat, a za nadzornika dr. Stjepan Milić.

Članovi Društva bili su ugledni hrvatski prirodoslovci i drugi znanstvenici, intelektualci, različiti stručnjaci, zaljubljenici u prirodu. Oni su prenosili istinu o prirodnim vrednotama i ljepotama Plitvičkih jezera. Upozoravali su na štetne posljedice ako se ne poštuju priroda i njezini zakoni.

Društvo je u samom početku bilo vrlo aktivno. Tako je već prve godine okupilo **1182 člana**, koji su podupirali i novčano pomagali njegov rad. Pravilima Društva utvrđeni su njegova svrha, ciljevi i aktivnosti. Njegovi su osnivači željeli da se na Jezerima stvore prilike za dolazak i boravak velikog broja posjetitelja, da se trajno očuvaju krasote jezera i okolice, da se prouče prilike toga kraja (geološke, klimatske i hidrološke, flora i fauna), da se urede i u redu drže putovi, staze, nasadi, šetališta i zabavišta, vidikovci, klupe, da se objavama na hrvatskome jeziku i drugim jezicima, pa i slikama, svečanostima, zabavama, širi poznавanje Plitvice, da se brine o pošumljavanju, i nužnom krčenju te da se grade hoteli i drugi turistički sadržaji.

Društvo je 1914. uputilo molbu Hrvatskom saboru da se donese novi zakon o zaštiti Plitvičkih jezera i da se ona proglose nacionalnim parkom. Ali aktivnost Društva prekinuta je odlukom državnih vlasti za trajanja Prvoga svjetskog rata.

Početkom dvadesetih godina nastavlja se započeta inicijativa za zaštitu prirode, izrađen je prijedlog **Zakonske osnove "o zaštiti Plitvičkih jezera i okolice"**, a godine 1925. upućen je nadležnim tijelima. **Zakonom o šumama i lovnu te posebnim odredbama iz 1928./29. godine i posebnim finansijskim zakonom Plitvička jezera proglašena su nacionalnim parkom.** Kako je taj Zakon trajao samo jednu proračunsku godinu, te su odredbe prestale vrijediti. No briga o zaštiti Plitvičkih jezera nastavljena je sve do **prestanka rada Društva 1942. godine.**

U vrijeme Domovinskog rata 1991. godine, skupina znanstvenika i kulturnih djelatnika dala je poticaj, uz potporu HAZU i Hrvatske gospodarske komore za obnovu Društva i iste je godine, 21. prosinca održana, u zgradici Komore u Zagrebu, obnoviteljska Skupština **Društva za zaštitu Plitvičkih jezera.**

Moralnu potporu i novčanu pomoć dala je HGK, a njezin tadašnji predsjednik inž. Ivica Gaži hrabrio nas je kad nam je bilo najteže. Nije to bila politička ili profesionalna zadaća, nego je po srijedi bio osjećaj za čovjeka, prirodu i njezino čuvanje. Za sve što je inž. Gaži učinio za Društvo, Nacionalni park, njegove vrijedne ljude, ja mu ovom prigodom odajem posebnu zahvalnost i izričem poštovanje.

Društvo je na Skupštini izabrao Upravni odbor, donijelo **Statut i Deklaraciju o Plitvičkim jezerima** kao temeljne dokumente za svoj rad. Sukladno Statutu, posebne su zadaće Društva unapređivanje znanstvenog i kulturnog djelovanja Parka, te zauzimanje aktivnog stava prema prijedlozima gospodarstvenih i znanstvenih rješenja koja se izravno i neizravno tiču života u njemu.

Za sve vrijeme Domovinskog rata i privremene srpske okupacije Nacionalnog parka, Društvo je aktivno suradivalo s hrvatskom Vladom i međunarodnim organizacijama te pratilo zbivanja na tim prostorima. A u Deklaraciji o Plitvičkim jezerima, donesenoj na obnoviteljskoj skupštini 21. prosinca 1991., uputilo je **domaćoj i stranoj javnosti Apel da se provede hitna i potpuna demilitarizacija cijelog Nacionalnog parka.**

Moram reći ipak da ne možemo biti zadovoljni današnjom aktivnošću Društva, kao što ne možemo biti zadovoljni, ni radom i upravljanjem Nacionalnim parkom. I Društvo i Nacionalni park usmjereni su zajedničkom cilju - očuvanju i zaštiti Plitvičkih jezera, ali težina gospodarskih prilika u Hrvatskoj dovela nas je do toga da nitko ne postavlja pitanje jesu li nacionalni parkovi dovoljno visoko na listi prioriteta Republike Hrvatske, sukladno hrvatskom Zakonu o nacionalnim parkovima i međunarodnim usvojenim konvencijama, rezolucijama, deklaracijama i preporukama. Nacionalni park Plitvička jezera kao svjetski priznataprirodna baština dodatno nas na to obvezuje.

I na kraju dugujem zahvalnost autorima vrijednih radova koji će biti predočeni na ovom Simpoziju i objavljeni u prigodnom zborniku. Treba reći da su svi radovi dar Plitvičkim jezerima i Društvu u ovoj važnoj godišnjici i velik su poticaj dalnjem radu i upravljanju Nacionalnim parkom. Još jednom hvala HAZU i Zakladi Akademije na novčanoj pomoći u tiskanju Zbornika radova u povodu 50. obljetnice osnutka NP Plitvička jezera.

24. studeni 1999.

Petar Vidaković